

Жук Ю. О.,

доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ

Ситуація жорсткого карантину різко загострила проблему дистанційної освіти. Та модель освітнього процесу, яку ми спостерігаємо сьогодні, по суті є перенесенням традиційного лекційного процесу в «мережний» простір. Ясно помітна непристосованість традиційних методів в нових умовах інформаційного обміну. Природним виходом із ситуації є запровадження спеціалізованих платформ, які забезпечують комунікацію учасників освітнього процесу. Однак, не можна забувати про те, що невід'ємною частиною моделі мережноорієнтованої освіти мають бути й адекватні цій моделі засоби навчання, важливу роль у складі яких грають різного роду навчальні посібники і, зокрема, підручники. Таким чином, актуалізується проблема мережноорієнтованих підручників і відповідно їх якості.

Видається очевидним, що в першу чергу буде змінена структура підручників. На сьогодні існує досвід використання гіпертекстових навчальних посібників і, незважаючи на їх фрагментарне використання, існує досить велика кількість публікацій, присвячених як їх структурі, так і можливостям оцінювання їх якості. На нашу думку, перехід до мережної моделі навчання повинен супроводжуватися переходом до мережної моделі оцінювання якості підручника. Мова, в даному випадку, йде не про процес розробки мережноорієнтованих підручників (це окрема проблема, яка знаходиться за межами статті), а про оцінку якості підручників, які вже впроваджені в освітній процес. В цьому випадку підручник являє собою «продукт споживання», яким користуються учасники освітнього процесу для досягнення своїх цілей. З цієї точки зору, представляється доцільним скористатися для реалізації мережної моделі оцінювання якості підручників існуючим методом онлайн опитувань, який досить широко застосовується в маркетингу і соціології.

У цьому випадку педагогічний експеримент, який дозволяє перевірити ефективність використання того чи іншого підручника в області навчання і виховання, переноситься в інтернет-простір що, в свою чергу, вимагає розробки відповідних методик експерименту. На перший план виходять конкретні інструменти, здатні реалізувати в інтернет-просторі як вже напрацьовані методи оцінювання, так і пошуки нових підходів до збору даних про якість підручників. Зокрема, можливий перехід від експериментальних майданчиків, на яких сьогодні може здійснюватися апробація підручників, до фокус груп, для яких можливо використовувати наявний в соціології досвід [1; 3; 4].

Технологія фокус груп передбачає використання онлайн панелей, які представляють собою базу даних відібраних респондентів, які дали згоду на регулярну участь в майбутніх онлайн дослідженнях, і є провідним методом збору даних в області онлайн опитувань [2]. Наприклад, так звана імовірнісна онлайн панель формується відповідно до базових принципів формування випадкової вибірки, що є вимогою при організації педагогічних досліджень. Як стверджують фахівці, одним із способів вирішення проблеми валідності даних є створення

загальнонаціональної онлайн панелі, заснованої тільки на ймовірнісній вибірці.

Ще однією перевагою застосування фокус груп є можливість орієнтації різних груп на дослідження різних підручників і різних параметрів підручників. У разі можливості квантифікації результатів оцінювання виділених параметрів підручника з'являється можливість використання мережних ресурсів для автоматизованої обробки результатів опитування учасників оцінювання.

Проблема параметрів підручника, на підставі яких оцінюється якість підручника, постійно обговорюється фахівцями, які не завжди погоджуються з опонентами. Крім того, безліч традиційно віднесених вимог до підручника (науковість, доступність тощо), не завжди піддається квантифікації. Найбільш раціональним представляється розробка такої методики оцінювання, коли учасники фокус груп виступають як експерти. Більшість моделей експертного оцінювання дозволяють отримати результати в чисельному вигляді, що полегшує створення відповідних баз даних та підготовку звітів для осіб, котрі приймають рішення [5].

Ключові слова: якість підручників; фокус група; онлайн панель.

Література

1. Breen, R. (2006). A Practical Guide to Focus-Group Research. *Journal of Geography in Higher Education*, 30, 463-475.
2. Callegaro, M., & Disogra, C. (2008). Computing Response Metrics for Online Panels. *Public Opinion Quarterly*, Volume 72, Issue 5, December 2008, 1008–1032, <https://doi.org/10.1093/poq/nfn065>.
3. Morgan, D. L. (1987). Focus groups for qualitative research. *Hospital guest relations report*, 2 3, 7-10.
4. Smithson, J. (2000). Using and analysing focus groups: Limitations and possibilities. *International Journal of Social Research Methodology*, 3, 103-119.
5. Жук, Ю. О. (2009). Оцінювання рівня якості шкільних підручників: модель опрацювання результатів апріорної експертизи. *Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць*. Київ : Педагогічна думка, Вип. 9, с. 7–18.

Засекіна Т. М.,

кандидат педагогічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ ПРИРОДОЗНАВЧОГО КУРСУ АДАПТАЦІЙНОГО ЦИКЛУ БАЗОВОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ НУШ

Реформа загальної середньої освіти переходить на новий етап – реформування структури й змісту на рівні базової освіти.

Уже майже рік обговорюється проєкт державного стандарту базової освіти. Як уже неодноразово відзначалося законом «Про освіту» визначено нову сутність стандарту, як